

Suvi Pirskanen ja Jenni Telkkä

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lasten vuoroasumisesta

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö 2020

Tiivistelmä

Suvi Pirskanen ja Jenni Telkkä

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lasten vuoroasumisesta, 31 sivua, 2 liitettä

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosionomi AMK

Opinnäytetyö 2020

Ohjaajat: lehtori Minna Markkanen, LAB-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lasten vuoroasumisesta ja vuoroasumisen vaikutuksista lapsen varhaiskasvatukseen, sekä vanhempien kanssa tehtävään kasvatusyhteistyöhön. Tavoitteena oli selvittää, kuinka lapsen vuoroasuminen vaikuttaa varhaiskasvatustyöhön ja kuinka paljon vuoroasumista huomioidaan varhaiskasvatuksen arjessa.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tietoa kerättiin haastattelemalla varhaiskasvatuksen työntekijöitä, joilla oli kokemusta lasten vuoroasumisesta. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastatteluissa käytettiin teemahaastattelua, jossa vuoroasumista mietittiin erikseen vanhemman, lapsen ja varhaiskasvatuksen näkökulmista.

Haastatteluista nousi esiin mielenkiintoisia näkemyksiä, vaikka vuoroasuminen koettiin vielä melko harvinaiseksi. Tutkimustulosten mukaan itse varhaiskasvatustyöhön vuoroasumisen koettiin vaikuttavan vain vähän. Tulosten perusteella tärkeämmäksi asiaksi kuin lapsen asumismuoto, koettiin toimiva yhteistyö vanhempien ja varhaiskasvatuksen välillä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, vuoroasuminen, ero

Abstract

Suvi Pirskanen & Jenni Telkkä

Early childhood education workers experiences of children's dual residence, 31

Pages, 2 Appendices

LAB University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2020

Instructor: Ms Minna Markkanen, Lecturer, LAB University of Applied Sciences

The purpose of the research was to examine from the early childhood education workers at their experiences of children's dual residence and how it effects to early childhood education and to upbringing collaboration with parent's. The objective was to research how children's dual residence effects to early childhood work and how much dual residence has been regard in the everyday of early childhood education.

Thesis is qualitative research. The information was gathered at interviews from the workers in early childhood education which has experiences at children's who live in dual residence. Interviews was implementation as individuals. Theme in interviews was based on aspect of a parent, child and early childhood education.

From the interviews come up interesting angles and points even the dual residence was held quite rare. The result of the study shows that dual residence effect quite a little to early childhood education. For the primal was held the interaction of parents and early childhood education than the form of residence that child was on.

Keywords: divorce, early childhood education, dual residence

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus	6
2.1	Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa	7
2.2	Vanhempien ja varhaiskasvatuksen välinen vuorovaikutus	8
2.3	Vanhempien osallisuus	8
2.4	Lapsen tunteiden huomioiminen varhaiskasvatuksessa	9
3	Vuoroasuminen.....	10
3.1	Lapsen huolto ja huoltajuus	10
3.2	Onnistuneen vuoroasumisen edellytykset.....	12
3.3	Vuoroasuminen laissa.....	13
3.4	Aikaisempia tutkimustuloksia lasten vuoroasumisesta	15
4	Ero lapsiperheessä	17
4.1	Vanhemmuus ja perhe	17
4.2	Lasta suojaavat tekijät erotilanteessa	19
4.3	Riskitekijät lapselle erotilanteessa	20
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus.....	21
5.1	Tutkimusmenetelmä.....	21
5.2	Aineiston keruu ja kokoaminen	22
5.3	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	23
6	Tulokset	23
6.1	Vanhemmat ja vuoroasuminen	23
6.2	Lapsi ja vuoroasuminen	25
6.3	Vuoroasuminen ja varhaiskasvatus	27
7	Yhteenveto ja pohdinta	30
	Lähteet.....	32

1 Johdanto

Moni suomalainen lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatus onkin merkittävässä roolissa lapsen ja perheen elämässä. Yksi tärkeimmistä asioista laadukkaana varhaiskasvatuksen kannalta on varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lapsen vanhempien välinen toimiva vuorovaikutus ja luottamuksellinen yhteistyö.

Varhaiskasvatuksen henkilökunnalta vaaditaan ammattitaitoa myös sille, että he osaavat ottaa huomioon erilaisten perheiden yksilölliset tarpeet. Haluamme tällä opinnäytetyöllä tutkia, millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksessa työskentelevällä henkilöstöllä on lasten vuoroasumisesta ja sen vaikutuksista lapsen varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatustyöhön.

Vanhempien ero koskettaa useita perheitä ja sillä on paljon vaikutuksia lapsen ja vanhempien elämään. Erotilanteessa vanhempien on päätettävä monista asioista, esimerkiksi siitä, kumman vanhemman luona lapsi asuu eron jälkeen. Lasten vuoroasuminen vanhempien eron jälkeen on yleistynyt Suomessa viime vuosina. Vuoroasuminen tarkoittaa sitä, että lapsi viettää yhtä paljon tai lähes yhtä paljon aikaa kummankin vanhemman luona. Vuoroasumista ja sen vaikutuksia on tutkittu Suomessa vielä melko vähän.

Vaikka ero on usein vanhemmille vaikeaa aikaa, on ensiarvoisen tärkeää muistaa lapsen etu. Onnistuneen eron ja eron jälkeisen vanhemmuuden kannalta vanhempien keskinäinen toimiva vuorovaikutus on merkittävä tekijä, sekä ehdoton edellytys lapsen onnistuneelle vuoroasumiselle. Vuoroasumisesta sovittaessa, on lapsen oma mielipide otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan. Vanhempien yhteistyö, myös eron jälkeen, on merkittävää lapsen varhaiskasvatuksen kannalta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee ottaa omassa työskentelyssään eroperheet huomioon. Vuoroasuvan lapsen kohdalla, on erityisen tärkeää, että vanhemmat kokevat olevansa tasa-arvoisia vanhempia.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslaki määrittelee varhaiskasvatuksen tarkoittavan *lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka* (Varhaiskasvatuslaki 580/2018). Varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen elämää ja myös osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja on muun muassa päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. (Opetushallitus 2020.) Kunnat tarjoavat asukkailleen varhaiskasvatusta tai se voi olla myös yksityisen palveluntuottajan tarjoamaa. Lapsen huoltajat päättävät, osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen vai ei (Opetus- ja kulttuuriministeriö).

Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ja kunnan velvollisuutena on järjestää lapsen ja perheen tarpeiden mukainen varhaiskasvatuksen toteutuminen. Varhaiskasvatuslakiin tehtiin suuria muutoksia vuonna 2018 ja yksi niistä oli antaa kaikille lapsille yhtäläinen oikeus osallistua varhaiskasvatukseen myös koaikaikaisena. Lakiuudistus mahdollistaa nyt aiempaan verrattuna myös työttömien tai hoitovapaalla olevien vanhempien lasten osallistumisen varhaiskasvatukseen. Lakiin tehtyjen muutosten haluttiin vahvistavan lasten ja perheiden tasavertaisuutta, sillä monien tutkimusten on todettu osoittavan, että laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa myönteisesti lapsen myöhempään koulutiehen, sekä yhteiskunnalliseen pärjäämiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7.) Varhaiskasvatuksen tehtävänä on lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, sekä lapsen vanhempien tukeminen kasvatustyössä. Kasvatussyhteistyöhön panostetaankin tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa, jotta varhaiskasvatuksesta hyötyisi koko perhe. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14.)

Varhaiskasvatuslaissa säädetään varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista. Varhaiskasvatuslaissa määrätään myös muun muassa lapsen oikeudesta osallistua varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen suunnittelusta ja järjestämisestä sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöstä. Varhaiskasvatuslaki asettaa ensisijaiseksi lapsen edun. Lapsen etu pidetään jatkuvasti keskiössä, kun varhaiskasvatusta suunnitellaan ja järjestetään (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.).

2.1 Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa

Vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Kasvatusyhteistyössä on kyse vanhempien ja ammattilaisten aidosta ja tasavertaisesta kohtaamisesta ja vuoropuhelusta, jossa yhdistyvät ammattilaisten osaaminen ja asiantuntemus sekä vanhemman oman lapsen tuntemus (Lämsä 2013, 51) Yhteistyön tavoitteena on vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden yhteinen sitoutuminen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Toimivalla yhteistyöllä pystytään tukemaan paremmin lapsen yksilöllisen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteutumista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 33–34.) Luottamuksellinen ilmapiiri ja avoin vuorovaikutus molempien vanhempien kanssa mahdollistaa yhteistyön myös eroperheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kun lapsella on kaksi erillistä kotia, on tärkeää saada rakennettua yhteistyöstä toimivaa molempien vanhempien kanssa ja antaa molemmille vanhemmille yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa lapsen varhaiskasvatukseen.

Yhteistyötä voi olla monenlaista lapsen varhaiskasvatuksen aikana. Lapsen päiväkotiin tulon ja haun yhteydessä käytävät keskustelut vanhempien kanssa luovat pohjaa avoimelle vuorovaikutukselle, kun lapsen päivän tapahtumista kerrotaan rehellisesti. Positiiviset viestit vanhemmille on tärkeitä ja vanhemmat kuulevatkin mielellään, jos heidän lapsensa on oppinut päiväkodissa jotakin uutta. Vanhempien ja varhaiskasvattajan havaintojen kertominen toisilleen ja keskustelut lapsen päivästä turvaavat myös lapsen hyvinvointia. Avoin vuoropuhelu helpottaa jakamaan arjen hoito- ja kasvatustuuta lapsen lähellä olevien aikuisten kesken. (Kaskela & Kekkonen 2006, 21.)

Kasvatusyhteistyö eroperheiden kanssa voi aiheuttaa myös erilaisia haasteita. Eroperheiden molemmat vanhemmat on luonnollisesti otettava mukaan yhteistyöhön ja kummankin vanhemman mielipiteet ja toiveet on otettava huomioon lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Vanhempien hyvä keskinäinen vuorovaikutus eron jälkeen on lapsen edun mukaista.

2.2 Vanhempien ja varhaiskasvatuksen välinen vuorovaikutus

Vuorovaikutus on vähintään kahden ihmisen välillä käytävää vastavuoroista kommunikaatiota. Vuorovaikutustaitoihin kuuluu kyky ja halu vaihtaa esimerkiksi kokemuksia ja mielipiteitä toisten ihmisten kanssa. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen väliseen hyvään kasvatusyhteistyöhön tarvitaan myönteistä ja rakentavaa vuorovaikutusta. Myönteistä ja rakentavaa vuorovaikutusta on esimerkiksi kuunteleminen, tukeminen, rohkaiseminen ja myötätunto. (Suomen mielenterveys ry.) Kasvatusyhteistyössä kuuleminen ja dialogisuus eli avoin ja suora keskustelua, jossa tavoitellaan yhteistä ymmärrystä, on tärkeässä roolissa. Myös kunnioittavan suhteen luominen helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä. Toimimalla ja puhumalla rehellisesti ja avoimesti asioista, osoitetaan toiselle kunnioitusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Varhaiskasvatuksen ammattilainen saattaa kohdata työssään perheitä ja lapsia, jotka voivat olla vaikeassa elämäntilanteessa. Ammattilaisilla, jotka työskentelevät perheiden parissa, tulee olla rohkeutta ja taitoa ottaa vaikeatkin asiat puheeksi. Vanhemmalle voi avoimesti kertoa itsellä heränneitä ajatuksia ja kysyä suoraan, mitä perheelle kuuluu. Monet ihmiset eivät kerro asioistaan, ellei joku niistä erikseen kysy. Kuuntelemiseen on varattava riittävästi aikaa ja on oltava aidosti kiinnostunut. Mikäli itseä häiritsevät ajatukset eivät poistu keskustelemalla, täytyy alkaa miettiä perheen ohjaamista osaavamman avun piiriin. (Marjamäki 2015, 89.) Vaikeatkin asiat voi ja pitää ottaa puheeksi varhaiskasvatuksessa. Vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa helpottaa jo aiemmin rakennettu luottamuksellinen ja kunnioittava yhteistyösuhde vanhempien kanssa.

2.3 Vanhempien osallisuus

Toimiva yhteistyö vanhempien kanssa parantaa myös heidän osallisuuttansa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin on kirjattu, että vanhemmat tulee ottaa mukaan varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun yhdessä varhaiskasvattajien ja lapsen kanssa. Vanhemmat ja lapsi otetaan vahvasti mukaan lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman suunnitteluun toimintakauden alussa. Vanhemmat osallistu-

vat läpi toimintakauden lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutuksen arviointiin ja kehittämiseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittaa, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tulee tarkistaa vanhempien kanssa vähintään kerran vuodessa, mutta suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 58.)

Vanhemmille luodaan tilaisuuksia olla mukana oman lapsen, lapsiryhmän ja päivähoitoyksikön varhaiskasvatuksen suunnittelussa. Vanhempien osallisuutta tuetaan ja vahvistetaan heti lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa erilaisin tutustumiskeskusteluihin ja -käynnein. Vanhempia osallistetaan päivähoidon toimintaan koko varhaiskasvatuksessa olon aikana ottamalla heitä mukaan kasvatuskeskusteluihin, vanhempainiltoihin ja järjestämään erilaisia juhlia, kuten joulujuhlat. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26–27.)

2.4 Lapsen tunteiden huomioiminen varhaiskasvatuksessa

Lasten arjessa on lukematon määrä tunteita ja niillä on lapsen elämässä ja kasvatuksessa merkittävä rooli. Lasten tunteet voivat muuttua hetkessä merkittävästikin, eikä lapsi vielä osaa säädellä niitä. Aikuisen tehtävänä on ottaa lapsen tunteet vastaan. Kaikki tunteet ovat sallittuja ja aikuisen tulee rohkaista lasta kertomaan niistä. Tunteista puhuminen auttaa lasta tunnistamaan ja käsittelemään omia tunteitaan. Lapset myös tarkkailevat aikuisia ympärillään. Lapset ottavat mallia siitä, miten aikuiset sanoittavat ja ilmaisevat tunteitaan tai miten he toimivat tunteidensa vallassa. (Marjamäki ym. 2015, 55–56.)

Perheen kriisit, kuten esimerkiksi vanhempien ero, vaikuttavat aina myös lapseen. Haastavassa elämäntilanteessa kaikki tunteet ovat mahdollisia ja sallittuja. Lapsi kokee samanlaisia tunteita kuin aikuinenkin. Perheen ja lapsen huolet näkyvät myös päiväkodin arjessa. On tärkeää, että aikuiset kannustavat lapsia puhumaan huolistaan ja näyttävät myös itse mallia siitä, kuinka huolista puhutaan ja kuinka niitä jaetaan. Usein lapsen kokema suru helpottaa, kun aikuinen pysähtyy kuuntelemaan lasta. Vaikeissa tilanteissa aikuisen läsnäolo on lapselle ensiarvoisen tärkeää. Tutut aikuiset ja leikkikaverit ja totuttu päivärytmi luovat lapselle turvaa ja pysyvyyden tunnetta. (Marjamäki 2015, 87–88.)

Pienet lapset voivat saada voimakkaitakin tunteenpurkauksia. Tällöin tunteet otavat lapsesta vallan ja hän menettää hetkellisesti käyttäytymisensä hallinnan. Toistuvat ja voimakkaat tunteenpurkaukset kuormittavat varhaiskasvatuksen henkilökuntaa, mutta niihin suhtaudutaan kuitenkin melko luontevasti. Tärkeintä on rauhoittava ja empaattinen läsnäolo, jolloin lapsi voi kokea, että voimakkaan tunteen kanssa selvitään yhdessä. (Ahonen 2017, 51–52.)

3 Vuoroasuminen

Vuoroasumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa lapsi asuu molempien vanhempien luona yhtä paljon (50%-50%) tai lähes yhtä paljon (60%-40%). Yleisin toteutus-tapa on niin sanottu viikko-viikko periaate, jolloin lapsi asuu vuorotellen viikon kerrallaan kummankin vanhemman luona.

Vuoroasuminen on yleistynyt myös Suomessa viime vuosina. Koska lapsella voi olla vain yksi virallinen osoite, ei rekistereihin perustuvaa tietoa lasten vuoroasumisesta ole mahdollista saada. Kuntien sosiaalitoimen vahvistamista lapsen huolto-, tapaamisoikeus- ja asumissopimuksista tilastoa ylläpitää Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. Tässä tilastoinnissa eivät kuitenkaan näy vanhempien keskenään tekemät sopimukset, joita sosiaaliviranomainen ei ole vahvistanut. Terveystieteiden- ja hyvinvoinninlaitoksen tilastoinnin mukaan vuonna 2016 sovittiin yli 2600 lapsen vuoroasumisesta, joka on 15% kaikista asumissopimuksista. Ruotsissa vuoroasumista on tutkittu enemmän. Siellä jopa 35% eroperheiden lapsista asuu vuorotellen kummankin vanhemman luona. (Sosiaalivakuutus 2018.)

3.1 Lapsen huolto ja huoltajuus

Lapsen huollolla tarkoitetaan lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamista, päätöksentekoa lapsen asioissa, sekä lapsen edustamista häntä koskevissa asioissa. Lapsen huoltaja hallinnoi lapsen omaisuutta ja toimii lapsen edunvalvojana. Lapsen huoltajalla on myös oikeus saada lasta koskevia tietoja viranomaisilta. Käytännössä lapsen huolto tarkoittaa hoitamista ja kasvattamista huoltajan parhaan kyvyn mukaan ja lapsen yksilölliset tarpeet ja ominaisuudet huomioon ottaen. Laissa lapsen keskeisimmiksi tarpeiksi on määritelty esimer-

kiksi läheiset suhteet molempiin vanhempiin, hyvä kasvatus, huolenpito ja tarpeellinen valvonta sekä turvallinen ja riittävän virikkeellinen ympäristö. Lapsen huolto päättyy lapsen täyttäessä 18 vuotta. (Nysten 2015, 116.)

Lapsen huoltajuus ja biologinen vanhemmuus eivät välttämättä ole sama asia. Biologinen vanhemmuuden perusta on lääketieteellisesti todennettavissa oleva yhteys vanhemman ja lapsen välillä. Lapsen huoltajia ovat lähtökohtaisesti hänen vanhempansa, ellei huoltoa ole uskottu jollekin muulle. (Nysten 2015, 117.)

Avoliitossa molemmat vanhemmat ovat lapsen huoltajia ja avoliitossa huoltaja on äiti, elleivät vanhemmat sovi toisin. Erotilanteessa lapsen huoltajuudesta täytyy sopia. (Lastensuojeluinfo.) Vanhempien erotessa, lapsen huoltoa mietitään lapsen edun näkökulmasta. Yleisin vaihtoehto eron jälkeen on yhteishuoltajuus. Tällöin vanhemmat hoitavat kaikki lapsen huoltoon liittyvät tehtävät yhdessä ja kaikkiin lasta koskeviin merkittäviin päätöksiin tarvitaan molempien suostumus. Tällaisia asioista voivat olla esimerkiksi asuinpaikka, päivähoidon tai koulun valinta, terveydenhoitoon liittyvät asiat, uskontokunta, passi tai lapsen nimi. Yhteishuoltajuudessa molemmilla vanhemmilla on oikeus saada tietoja lapsesta ja he toimivat lapsen edunvalvojina. Yhteishuoltajuuden edellytyksenä on, että vanhemmat pystyvät keskenään sopimaan lapsen asioista ja ovat samalla kannalla lapsen elämää koskevissa merkittävissä asioissa. Vaikka yhteishuoltajuuteen usein pyritään, voidaan siitä luopua, jos se ei ole lapsen edun mukaista. Näin voi olla esimerkiksi silloin, jos yhteishuolto estäisi lasta koskevien päätösten teon. Tähän voi olla syynä esimerkiksi vanhempien riitaisat välit tai se, että toinen vanhemmista ei kykene ottamaan huoltajalta edellytettävää vastuuta. (Nysten 2015, 118–121.)

Mikäli yhteishuoltajuus ei onnistu, voi toinen vanhemmista hakea yksinhuoltajuutta. Yksinhuoltajana vanhemmalla on oikeus päättää lasta koskevista asioista, ilman toista vanhempaa. (Lastensuojeluinfo.) Jos toinen vanhemmista määrää yksinhuoltajaksi, menettää toinen vanhempi kaikki oikeutensa huoltajana. Tapaamisoikeus ei kuitenkaan poistu, eikä juridinen sukulaisuussuhde, kuten elatusvelvollisuus ja perintäoikeus. Yksinhuoltoon määrääminen tuomioistuimessa on melko harvinaista, koska yhteishuollossa lapsen edun katsotaan useimmiten toteutuvan paremmin. (Nysten 2015, 124.)

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta selvitetessä, on lapsen oma mielipide otettava huomioon. Lapsen mielipide pyritään selvittämään, mikäli se on mahdollista lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen. Mielipidettä selvitetessä on oltava hienovarainen, eikä siitä saa aiheutua haittaa lapsen ja vanhempien väliselle suhteelle. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta.)

3.2 Onnistuneen vuoroasumisen edellytykset

Vanhempien erotessa, on päätettävä, kumman vanhemman luona lapsi asuu vai asuuko lapsi vuorotellen kummankin vanhemman luona. Päätöstä tehtäessä on lähtökohtana oltava lapsen etu. Lapsen oma mielipide tulee myös selvittää, mikäli se on mahdollista. (Apua eroon.)

Yhteishuoltajuus on erotilanteessa yleisin ratkaisu. Vuoroasuminen on viime vuosina yleistynyt merkittävästi ja sen katsotaan antavan lapselle hyvät edellytykset ylläpitää yhteyttä kumpaankin vanhempaan. Vuoroasuminen mahdollistaa riittävästi yhteistä aikaa molemman vanhemman kanssa ja tukee siten lapsen psyykkistä hyvinvointia ja kognitiivista kehitystä. (Pruuki & Sinkkonen 2017, 105–106.)

Lastensuojelun keskusliiton lausunnossa on myös korostettu, että sovittaessa vuoroasumisesta, on lähtökohtana oltava lapsen näkökulma ja yksilölliset tarpeet. Lausunnossa on todettu, että vuoroasuminen on monille lapsille ja perheille hyvä vaihtoehto, mutta se ei ole sitä kaikille. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös lapsen ikä ja kehitystaso, sekä huomioitava lapsen yksilöllinen kehitys. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

Vanhemmat kokevat vuoroasumisen hyväksi vaihtoehdoksi, koska siten he voivat jakaa arjen ja kasvatusvastuun tasapuolisesti. Kun erotilanteessa päädytään vuoroasumiseen, on tärkeää, että lapsi kokee sen olleen ratkaisu, joka on tehty hänen parhaakseen. Lapsen mielipide on myös otettava huomioon myös esimerkiksi vaihtovälistä sovittaessa. (Apua eroon.)

Vanhemmilta vuoroasuminen vaatii toimivaa vuorovaikutusta ja joustavuutta. Parhaimmillaan vuoroasuminen on sitä, että vanhemmat tekevät yhteistyötä lasta koskevissa asioissa ja lapsi kokee, että hänellä on turvallinen koti kummankin vanhemman luona. Lasten sopeutuminen vuoroasumiseen on hyvin yksilöllistä.

Haasteena lapsi voi kokea esimerkiksi jatkuvan tavaroiden pakkaamisen ja sopeutumisen kahden kodin erilaisiin sääntöihin. Lapsen kannalta helpotusta tuo, jos kodit sijaitsevat lähekkäin. (Apua eroon.) Lapsella pitää olla kummankin vanhempien luona tunne, että hän on kotona. Käytännössä kotiutumista helpottaa se, että lapsella on kummassakin kodissa jonkinlainen oma tila ja omat tavarat. (Mäkijärvi 2014, 74.)

Vuoroasumisen negatiivisina puolina mainitaan usein arkielämän haasteet, joita voi syntyä, kun lapsella on kaksi kotia. Jatkuvan kodin vaihdon on arveltu aiheuttavan lapselle stressiä. On myös pohdittu käytännön asioita siinä tilanteessa, että vanhemmat asuvat kaukana toisistaan. Kuinka silloin esimerkiksi käy lasten ystävyyssuhteiden. (Pruuki & Sinkkonen 2017, 106.)

3.3 Vuoroasuminen laissa

Lain mukaan, lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukainen hyvinvointi sekä tasapainoinen kehitys. Myös läheiset ihmissuhteet, erityisesti lapsen ja vanhempien välillä, tulee turvata. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta.)

Lapsenhuoltolain muutokset astuivat voimaan 1.12.2019. Muutosten myötä lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevat asiat voidaan sopia entistä monipuolisemmin. Huoltajat voivat uuden muutoksen myötä sopia asioista lastenvalvojan luona, myös vuoroasumisesta. Lastenhuoltolain muutosten myötä, lasten oikeus oman mielipiteensä ilmaisuun on vahvistunut. Tuomioistuimen ja lastenvalvojan on varmistettava, että lapsi on saanut ilmaista mielipiteensä. Ensisijaisesti lapsen mielipiteen selvittäminen on huoltajien tehtävä. (Valtioneuvosto 2019.)

Vaikka vuoroasuminen on kirjattu uudistuneen lapsenhuoltolakiin ja vanhemmat voivat tehdä siitä sopimuksen, voi lapsella silti olla vain yksi virallinen asuinpaikka. Vanhempien sopiessa vuoroasumisesta, on päätettävä siitä, mikä lapsen viralliseksi osoitteeksi merkitään. Sopimusta tehdessä, on myös otettava huomioon, kuinka vuoroasuminen toteutetaan ja sovittava vuoroasumiseen liittyvistä kuljetus- ja matkakustannuksista. Jos vanhempien taloudellisissa tilanteissa on

merkittävä ero, voi lapsella olla oikeus elatusapuun myös silloin, kun lapsi asuu yhtä paljon kummankin vanhemman luona. (Apua eroon.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on järjestänyt kuulemistilaisuuden lasten vuoroasumisen vaikutuksista vuonna 2018. Kuulemistilaisuuteen on osallistunut Lastensuojelun keskusliitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Väestöliitto ry ja Suomen vanhempainliitto. Järjestöjä on pyydetty kertomaan oma kantansa lasten vuoroasumisesta ja sen vaikutuksista perheiden ja lasten asemaan etuus- ja palvelujärjestelmässä, sekä pohtimaan ratkaisuehdotuksia mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Järjestöt nostavat esiin nykyisen kotikuntalain ja uudistetun lastenhuoltolain ristiriidan. Vaikka lapsi käytännössä asuisi yhtä paljon kummankin vanhemman luona, vaikuttaa lapsen virallinen asuinpaikka moneen asiaan. Tällaisia ovat esimerkiksi varhaiskasvatus-, koulutus- ja sosiaalipalvelut. Näihin palveluihin lapsen asuinpaikka voi vaikuttaa jopa siinä tapauksessa, että vanhemmat asuvat samassa kunnassa, mutta sen eri alueilla. Järjestöt nostavat lausunnossaan esiin myös muita asioita, joissa lapsen asuminen kahdessa paikassa on otettava huomioon. Esimerkiksi lapsen oikeus terapiapalveluihin tai henkilökohtaiseen avustajaan on toteuduttava lapsen kummassakin kodissa. Järjestöt korostavat lausunnossaan lasten vuoroasumisen kokonaisvaltaista tarkastelua. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

Sosiaali- ja terveysministeriölle antamassaan lausunnossa Lastensuojelun keskusliitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Väestöliitto ry ja Suomen vanhempainliitto ottavat kantaa myös muihin kuin lainsäädännöllisiin haasteisiin koskien lasten vuoroasumista. Järjestöt katsovat osan haasteista johtuvan kuntien käytännöistä ja asenteista. Varhaiskasvatuksen ja koulun olisi huomioitava vuoroasuvat lapset ja heidän perheensä paremmin. Henkilökunnan on huolehdittava, että tiedotteet kulkevat kumpaankin kotiin. Kunnan tehtävänä on huolehtia, että kummallakin vanhemmalla on pääsy varhaiskasvatuksen ja koulun sähköisiin järjestelmiin. Lisäksi järjestöt korostavat varhaiskasvatuksen ja koulun valmiutta luoda joustavia käytäntöjä erilaisissa varhaiskasvatuksen ja koulun keskusteluissa. On tärkeää, että henkilökunnalla on riittävästi ammattitaitoa ottaa puheeksi, jos vuoroasumisella on huomattavissa negatiivisia vaikutuksia lapsen hyvinvointiin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

3.4 Aikaisempia tutkimustuloksia lasten vuoroasumisesta

Kahden kodin lapset on Anu Hukan vuonna 2015 tekemä sosiaalityön pro gradu tutkielma, jossa hän on tutkinut vuoroasumisen etuja ja haittoja vanhempien kokemana. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa erityisesti lapsen edun toteutumisesta. Hukka on kerännyt tietoa tutkimustaan varten teemahaastattelemalla vanhempia, jotka ovat eron jälkeen sopineet lasten vuoroasumisesta. (Hukka 2015.)

Hukan tutkimuksesta selviää, että vuoroasumiseen päätyminen on useimmiten vanhempien tekemä kompromissi. Tutkimusta varten haastatellut vanhemmat perustelivat päätöstään lasten vuoroasumisesta omalta kannaltaan eikä lapsen etu saanut tutkimuksessa yhtä paljon huomiota. Vanhemmat kokivat, että vuoroasuminen on hyvä ratkaisu ajankäytön haasteisiin, jotka johtuvat työn vaatimuksista. Vanhemmat esimerkiksi tekivät enemmän töitä, paremmalla omalla tunnolla, niinä viikkoina, kun lapsi oli toisella vanhemmalla. (Hukka 2015.)

Tärkeimpiä edellytyksiä, jotta vuoroasumisen olisi toimivaa, oli haastattelujen perusteella joustavuus, yhteistyökyky ja vanhempien välinen hyvä vuorovaikutus. Vuoroasumisen etuina vanhempien kokemana tutkimuksessa korostui ajankäytön mahdollisuudet ja joustavuus, sekä molempien vanhempien mahdollisuus läheiseen suhteeseen lapsen kanssa. (Hukka 2015.)

Vuoroasumisen haasteet Hukka on tutkimuksensa perusteella jakanut neljään ryhmään, jotka ovat: lasten kokemukset, käytännön haasteet, vuorovaikutuksen ongelmat ja muut haasteet. Haasteita tuli haastatteluissa esiin etuja runsaammin. Vanhemmat olivat esimerkiksi kokeneet, että vuoroasuminen on lapselle raskasta ja ikävä toista vanhempaa kohtaan kova. Yhteisten sääntöjen luominen ja tavaroiden siirtely kodista toiseen, koettiin myös ongelmalliseksi. Erityisesti vaikeudet vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa, aiheuttivat ongelmia. (Hukka 2015.)

Tanja Pulliainen on vuonna 2017 valmistuneessa sosiaalityön pro gradu tutkielmassaan tarkastellut vanhempien kokemuksia vuoroasumisesta. Hän on haastatellut kuutta vanhempaa, joilla on kokemus lasten vuoroasumisesta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitkä asiat ovat vaikuttaneet siihen, että vanhemmat ovat päätyneet vuoroasumiseen ja minkä asioiden vanhemmat olivat kokeneet vaikuttavan vuoroasumisen onnistumiseen. Pulliainen on halunnut tutkia myös sitä, miten lapsen etu on otettu huomioon. (Pulliainen 2017.)

Pulliaisen tutkimuksesta selviää, että vanhemmat olivat päätyneet vuoroasumiseen, koska siten kummallakin vanhemmalla on mahdollisuus viettää lapsen kanssa yhtä paljon aikaa. Syyksi vuoroasumiselle vanhemmat olivat maininneet myös mahdollisuuden saada omaa aikaa. Vaikka vanhemmat perustelivat vuoroasumista omien tarpeidensa pohjalta, ottivat he esiin myös lapsen oikeuden yhtä läheiseen suhteeseen kummankin vanhemman kanssa. (Pulliainen 2017.)

Tutkimukseen haastateltujen vanhempien mielestä tärkeää vuoroasumisen onnistumisen kannalta ovat toimivat puitteet. Tällaisia ovat esimerkiksi vanhempien hyvät välit ja se, että vanhempien kodit sijaitsevan riittävän lähellä toisiaan. Lapsen kannalta huomioon tulee ottaa myös vanhempien yhteneväiset kasvatustavat. Tärkeäksi koettiin myös vanhemman oma asenne ja tukiverkosto. Esteenä vuoroasumiselle vanhemmat kokivat vanhempien riittaisat välit. Vuoroasuminen vaatii yhteistyötä ja se ei onnistu, jos vanhemmilla on liikaa erimielisyyksiä. Ongelmat vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa vaikuttavat tiedonkulkuun ja aiheuttavat vaikeuksia. Myös vanhempien joustamattomuus vuoroasumiseen liittyvissä järjestelyissä oli haaste. Haastatteluista nousi esiin myös se, että vanhemmat ajattelevat, että mikäli vuoroasuminen ei jostain syystä enää ole lapsen edun mukaista, on otettava käyttöön jokin toinen asumismuoto. (Pulliainen 2017.)

4 Ero lapsiperheessä

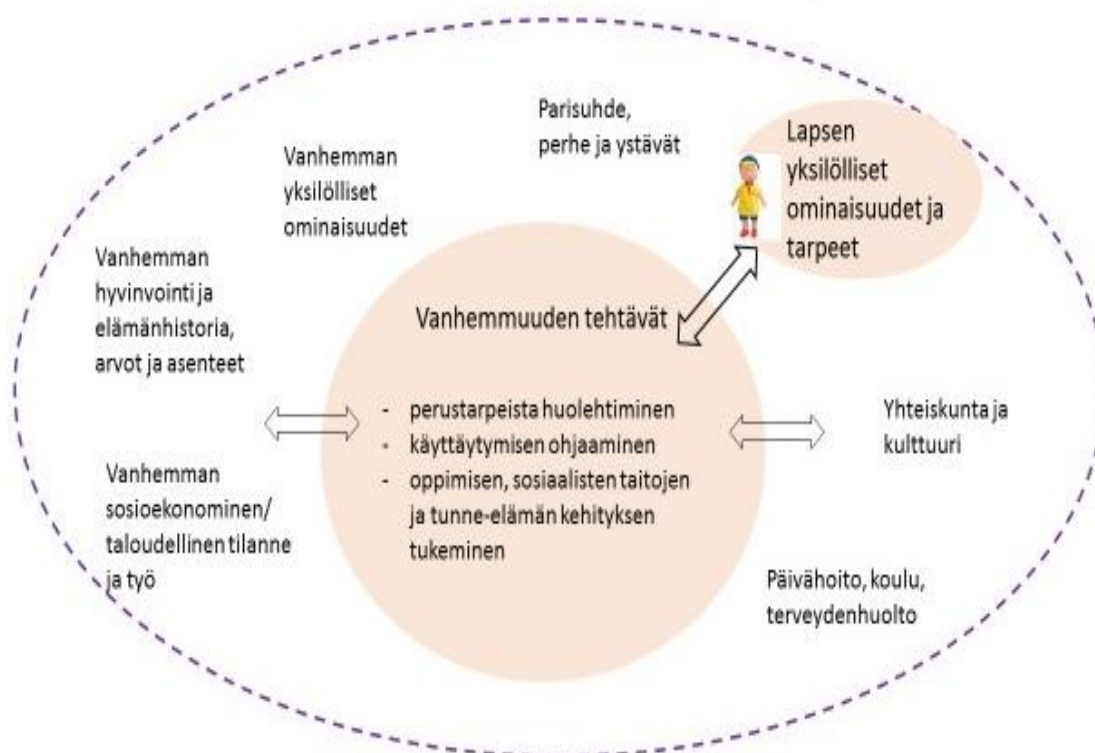
Ero parisuhteessa on yhteiskunnallisesti merkittävä ilmiö. Kyseessä on muutos, joka ravistelee perinteistä perheajattelua. Ero koskettaa lähes kaikkia suomalaisia, joko omakohtaisesti tai tuttavien kautta. Ero vaikuttaa siis myös lukuisten lasten elämään. (Kääriäinen ym. 2009, 11.) Suomessa päättyy vuosittain noin 13000- 14000 avioliittoa. Vanhempiansa eron kokee vuosittain noin 30 000 - 40 000 lasta. Vanhempien parisuhteen päättyminen on aina muutos koko perheelle ja vaikuttaa suuresti lapsen elämään. (Apua eroon)

On kummankin vanhemman vastuulla suojella lasta eron vaikutuksilta. Lapsi pysyy sopeutumaan vanhempiansa eroon paremmin, jos vanhempi kykenee käsittelemään eron aiheuttamia tunteita lapsen kanssa, sekä olemaan lämmin, kuunteleva ja läheinen vanhempi. Äiti ja isä ovat lapselle aina ainutkertaisia ja tärkeitä. Lapsen tulee tuntea, että molemmat vanhemmat haluavat edelleen olla hänen kanssaan, eikä hän ole kummallekaan taakka tai välttämätön paha. (Väestöliitto 2020a.) Vaikka vanhempien välinen parisuhde päättyy, jatkuu vanhemmuus läpi koko elämän (Niemelä & Kääriäinen 2015, 40).

4.1 Vanhemmuus ja perhe

Tärkeintä vanhemmuudessa on se, kuinka vanhempi kykenee luomaan suhteen lapseensa, tukee lapsen kehitystä ja pystyy vastaamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Se, millainen lapsen ja vanhemman välinen suhde on, vaikuttaa lapsen psyykkiseen kehitykseen. Tämä tulee ilmi esimerkiksi siinä, kuinka lapsi oppii hallitsemaan käyttäytymistään ja tunteitaan, miten lapsi selviää stressaavista tilanteista, millainen kuva lapsella on itsestään ja miten hän sopeutuu toisten ihmisten seuraan. Vanhempien kokemukseen vanhemmuudesta ja vanhemmuuden laatuun vaikuttaa moni asia. Tällaisia ovat esimerkiksi vanhemman oma hyvinvointi ja elämän historia, perheen rakenne ja taloudellinen tilanne, vanhemman saama tuki sekä lapsen yksilölliset tarpeet ja ominaisuudet. (Mielenterveystalo.)

Vanhemmuuteen vaikuttavat tekijät

Kuva 1 Vanhemmuuteen vaikuttavat tekijät (Mielenterveystalo).

Kuvassa 1 on esitetty vanhemmuuteen vaikuttavia tekijöitä. Perheen tunnesuhteilla on erityinen merkitys ja siksi perhe muodostaa ainutlaatuisen ympäristön. Perhe voidaan määritellä monella eri tavalla, mutta yleisesti perhe voidaan kuvailla sosiaalisesti yhteiseksi, jossa lapsella on merkittävä asema ja perheen jäsenillä tunne yhteenkuuluvuudesta. Perheen jokaisella jäsenellä on myös oma yksilöllinen rooli. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 121–122.)

Eri ihmisille, perhe merkitsee erilaisia asioita. Eron myötä, lapsen alkuperäisen perheen jäsenet asuvat eri kodeissa ja lapsella on näin ollen usein kaksi paikkaa, joita hän pitää kotinaan. Lapsiperheeksi määritellään perhe, jossa on vähintään yksi aikuinen ja yksi alle 18-vuotias lapsi. Perinteisen perheajattelun mukaan on ydin-, yksinhuoltaja- ja uusperheitä. Viime vuosikymmenten aikana perhemuotoja on kuitenkin tullut lisää. Perheideologian mukaisesti, ydinperhettä pidetään edel-

leen perheen ihannemallina ja lapsen ongelmien nähdään usein johtuvan erilais-
ten perherakenteiden mukana tulleista haasteista ja muutoksista. (Määttä & Ran-
tala 2016, 86–90.)

Perhe on myös yhteisö, johon vaikuttavat monet samankaltaiset ilmiöt kuin mui-
hinkin lasta koskeviin instituutioihin. Perheestä voidaan myös löytää kolme tasoa,
aivan kuten päivähoidosta ja koulusta. Nämä tasot ovat yhteiskunnallinen, yksi-
löllinen ja yhteisöllinen taso. Jokaisella perheellä ja päiväkodilla on omat yhtei-
sölliset piirteensä ja omat yksilölliset perinteet ja tavat toimia. Sekä perheeseen,
että päivähoitoon vaikuttaa vahvasti myös yhteiskunnan lait ja säädökset. Per-
hettä säädellään lailla esimerkiksi siten, että laissa on määriteltä, kuinka lapsista
tulee huolehtia, mitä tukia perhe voi saada tai kuinka erotilanteessa tulee toimia.
(Kronqvist & Kumpulainen 2011, 122.)

4.2 Lasta suojaavat tekijät erotilanteessa

Lapsen kannalta on todella merkityksellistä, kuinka vanhemmat eroavat. Van-
hempien toiminta voi joko tehdä lapsen tilanteen helpommaksi tai haastavam-
maksi. Lapsen täytyy tietää ja ymmärtää, että hänellä on oikeus rakastaa kum-
paakin vanhempaa. Vaikka vanhempien keskinäiset välit olisivat huonot, on hei-
dän velvollisuutensa tukea lapsen suhdetta myös toiseen vanhempaan. Riitai-
sassa erossa vanhemman voi olla vaikea puhua arvostavasti toisesta vanhem-
masta, mutta lapsen takia siihen täytyy pyrkiä. Vanhempien täytyisi myös kyetä
hyväksymään lapsen puhe toisesta vanhemmasta tai mahdollisesta uudesta
kumppanista. Sillä kuinka vanhemmat puhuvat toisistaan, on lapselle suuri mer-
kitys. (Pruuki & Sinkkonen 2017, 67, 71.)

Suojaavana tekijänä toimii myös turvallinen ja lapsen ikätason mukainen arki. On
sitä parempi, mitä vähemmän erosta aiheutuu lapselle käytännön muutoksia ar-
jessa. Vaikka käsite rutiini, mielletään helposti negatiiviseksi asiaksi, lapset pitä-
vät rutiineista. Tutut asiat arjessa, voivat auttaa lasta selviytymään vanhempien
eron tuomista muutoksista. Lapsella on myös erotilanteessa oltava oikeus kas-
vaa lapsen asemassa, tavallista lapsen elämää. (Niemelä & Kääriäinen 2015,
50–51.)

Erotilanteessa ihmissuhdeverkosto lapsen ympärillä muuttuu. Lapsen kannalta on tärkeää, että hänen ympärillään on turvallisia ja luotettavia aikuisia. (Niemelä & Kääriäinen 2015, 57.) Vanhempien vastuulla on ylläpitää lapselle tärkeitä ihmissuhteita ja kannustaa lasta omatoimiseen suhteiden ylläpitämiseen ikätason mukaan (Pruuki & Sinkkonen 2017, 76). Turvaverkon merkitystä tulisi korostaa kaikille lapsiperheille. Myös varhaiskasvatuksen työntekijät voivat ottaa perheen turvaverkon puheeksi vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat osa perheen verkostoa, ja varhaiskasvatuksen antama tuki perheelle on arvokasta. Ammatillaiset voivat auttaa perhettä myös antamalla tietoa palveluista, joilla turvaverkkoa voidaan vahvistaa. (Marjamäki ym. 2015, 46–47.)

Erotilanteessa vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus tulee pitää selkeänä. Lapsen kanssa tulee keskustella rauhallisesti ja välttää turhia ja runsaita kysymyksiä. Jos lapsi kokee vanhempien kysymykset liian raskaiksi, hän voi vetäytyä. Vuorovaikutuksessa on tärkeää ottaa huomioon lapsen oma ikätaso. (Niemelä & Kääriäinen 2015, 51–52.)

4.3 Riskitekijät lapselle erotilanteessa

Vanhempien ero aiheuttaa aina lapselle stressiä. Lapsen voi olla vaikea ymmärtää miksi vanhemmat eroavat ja miksi asiat muuttuvat. Vaikka vanhempien suhde olisi ollut riitaisa ennen eroa, se ei välttämättä tee asiasta lapselle ymmärrettävämpää. (Niemelä & Kääriäinen 2015, 37.) Vanhempien erotessa, lapsen turvallisuudentunne horjuu. Turvattomuudentunne aiheuttaa lapselle stressiä ja voi vaikuttaa lapsen psyykkiseen hyvinvointiin. Lapsen kannalta olisi tärkeää, että turvattomuuden kokeminen jäisi mahdollisimman vähäiseksi ja lyhytkestoiseksi. (Pruuki & Sinkkonen 2017, 23.)

Selkeästi suurin yksittäinen uhka lapsen hyvinvoinnille, on vanhempien avoin ja vihamielinen riitely. Eniten vanhempien riitaisat välit aiheuttavat lapselle haittaa silloin, kun lapsi joutuu riitelyn välikappaleeksi tai vanhemmat käyttävät lasta viestien viejänä vanhempien välillä. (Väestöliitto 2020b.)

Vanhempi voi jopa syyllistyä niin vakavaan toisen vanhemman mustamaalaamiseen, että puhutaan lapsen vieraannuttamisesta. Vaikka lapsella olisi aiemmin ollut hyvä suhde kumpaankin vanhempaan, voi vieraannuttaminen saada aikaan

sen, ettei lapsi pysty enää näkemään toisessa vanhemmassa mitään hyvää. Pahimmassa tapauksessa, koko vieraannutetun vanhemman puolen suku voi kadota lapsen elämästä. (Sinkkonen 2020, 57.)

Ero on kuormittavaa aikaa myös vanhemmille. Vanhemmat joutuvat sopeutumaan muuttuneeseen elämäntilanteeseen. Joskus voi käydä niin, että vanhemman voimat eivät riitä erosta selviämiseen, arjen sujuvuudesta huolehtimiseen ja tasapainoiseen vanhemmuuteen. Mikäli vanhempi uupuu ja erityisesti, jos se on pitkäkestoista, voi se olla haitallista lapsen kehitykselle. (Väestöliitto 2020b)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

Opinnäytetyössä selvitetään varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten vuoroasumisesta ja sen vaikutuksista varhaiskasvatustyöhön. Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa lasten vuoroasumisen vaikutuksista lapsen varhaiskasvatukseen. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, onko lasten vuoroasuminen huomioitu riittävästi varhaiskasvatuksessa tai onko sen huomioimiselle erityistä tarvetta.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Mitä havaintoja varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on vuoroasumisen vaikutuksista lapseen ja vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön?
- Onko lapsen vuoroasumisella vaikutusta henkilökunnan omaan työhön?
- Huomioidaanko vuoroasuminen varhaiskasvatuksessa riittävästi tai onko sille erityistä tarvetta?
- Onko varhaiskasvatusta tarpeen kehittää, jotta se voisi huomioida lasten vuoroasumisen paremmin?

5.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus toteutetaan ilman tilastollisia menetelmiä, eikä se perustu lukuihin, kuten määrällinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen keskeinen tavoite on ilmiön tutkiminen ja syvälinen ymmärtäminen. Toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa,

laadullisessa tutkimuksessa ei alussa luoda hypoteeseja, vaan niitä luodaan tutkimuksen edetessä. (Kananen 2014, 18–19.)

Mahdollisena riskinä tutkimuksessamme on se, ettei varhaiskasvatuksen henkilökunta koe vuoroasumisen vaikuttavan millään tavalla varhaiskasvatuksessa, jolloin tutkimustulos jää niukaksi.

5.2 Aineiston keruu ja kokoaminen

Haastattelimme neljää varhaiskasvatuksessa työskentelevää henkilöä Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa. Haastateltavia valittaessa, oli kriteerinä se, että oli työskennellyt vuoroasuvan lapsen kanssa. Ennen haastattelujen toteutumista, olimme saaneet tarvittavat tutkimusluvut. Haastateltavana on sekä varhaiskasvatuksen opettajia, että varhaiskasvatuksen hoitajia. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastateltaville kerrottiin, että heidän henkilöllisyytensä tai työskentely paikkakuntansa ei tule ilmi valmiista opinnäytetyöstä. Jokaiselta haastateltavalta kysyttiin vielä ennen haastattelua lupa sen nauhoittamiseen.

Käytimme haastatteluissa teemahaastattelua, jonka teemoja ovat vuoroasuminen yleisesti, vanhemmat ja vuoroasuminen, lapsi ja vuoroasuminen sekä vuoroasuminen ja varhaiskasvatus. Teemahaastattelun avulla tutkija saa käsityksen tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, jota avataan teemojen avulla. Vastauksen avulla on tarkoitus koota yksityiskohdista kokonaiskuva. Haastattelijan on pyrittävä luomaan luottamuksellinen ilmapiiri. Tähän vaikuttaa haastattelijan oma asenne. Haastateltavan mielipiteitä ei saa kyseenalaistaa eikä haastattelijä esitä omia käsityksiään. (Kananen 2014, 71–72.)

Haastattelut nauhoitettiin ja myöhemmin litteroitiin eli kirjoitettiin tekstimuotoon. Muistiinpanojen tekeminen haastattelun aikana pilaa aidon vuorovaikutuksen. Tällöin haastattelijan huomio kohdistuu kirjoittamiseen, eikä haastateltavan tuotamiin vastauksiin. Haastattelutilanne pyritään pitämään mahdollisimman luonnollisena. (Kananen 2014, 85.) Litteroinnin jälkeen poimimme haastatteluista esiin tulleet asiat eri teemojen alle. Vertailimme vastauksia ja tutkimme millaisia asioita eri teemoista, nousi esiin.

5.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Koska laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta ei voida laskea ja arvioida samalla tavalla kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, jää luotettavuustarkastelu arvion varaan. Laadullisessa tutkimuksessa on lähes mahdotonta saavuttaa objektiivista luotettavuutta. (Kananen 2014, 146.) Tutkimuksemme tulokset ovat haastateltavien omia kokemuksia, eikä niiden perusteella voi tehdä yleistyksiä. Tähän vaikuttaa myös haastattelujen pieni määrä.

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Kerroimme haastateltaville etukäteen opinnäytetyömme tarkoituksen. Kerroimme myös, että haastateltavia ei pystytä tunnistamaan valmiista opinnäytetyöstä. Haastattelut tehtiin haastateltavan valitsemassa paikassa. Litteroimme aineiston huolellisesti, emmekä tehneet omia johtopäätöksiä vaan otimme huomioon ainoastaan haastateltavilta tulleen tiedon. Haastatteluista saatu aineisto hävitettiin asianmukaisesti.

6 Tulokset

Kaikki haastattelemamme varhaiskasvatuksen työntekijät olivat työskennelleet vuoroasuvan lapsen kanssa. Jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että vuoroasuminen on vielä melko harvinaista. Haastateltavista kaksi oli huomannut vuoroasumisen yleistyneen viime vuosina, yksi ei osannut sanoa ja yhden haastateltavan mukaan vuoroasuvien lasten määrä on ollut tasaista, eikä hän ole huomannut sen yleistyvän.

6.1 Vanhemmat ja vuoroasuminen

Vanhempien tasapuolisuus tuli vahvasti esiin, kun keskustelimme haastateltavien kanssa vuoroasumisesta ja vanhemmuudesta. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että vuoroasuminen luo hyvät edellytykset tasa-arvoiseen vanhemmuuteen eron jälkeen. Tasa-arvoinen vanhemmuus näkyy siinä, että kumpikin vanhempi saa viettää lapsen kanssa yhtä paljon aikaa ja olla osallisena lapsen arjessa. Vanhempien osallisuuden koettiin olevan jopa tasapuolisempaa kuin ydin-

perheissä, joissa toinen vanhempi voi ottaa herkemmin vahvemman roolin. Selkein ero on sellaisiin perheisiin, joissa lapsi asuu pääasiassa toisen vanhemman luona.

”Vanhemmat kokevat olevansa tasa-arvoisia lapsen asioissa ja myös ehkä saavan vastuuta tasapuolisesti.”

”Kumpikin vanhempi tietää, että missä mennään, soitat kummalle tahansa tai juttelet kumman tahansa kanssa.”

”On se varmasti tasapuolista molemmille vanhemmille, että näkee sitte sen viikon ja viikon. Ku, että olis vaan joka toinen viikonloppu, että asuis toisen kanssa ni, se ehkä. Ehkä ne just näkee sitä lapsen arkea.”

Haastateltavat olivat kokeneet, että vanhemman kannalta vuoroasuminen on hyvä ratkaisu. Haasteita vuoroasuminen tuo silloin, jos vanhemmilla ei ole keskenään hyvät välit. Tämä vaikeuttaa tiedon kulkua vanhempien välillä ja he eivät välttämättä pysty edes vaihtamaan lapsen kuulumisia.

Yleensä vuoroasumiseen päätyneet vanhemmat ovat hyvissä väleissä, mutta tilanteet voivat muuttua. Erimielisyyksiä vanhempien välille voi tuoda myös kahden kodin erilaiset säännöt ja rutiinit. Esimerkiksi kahden kodin erilaisista käytännöistä mainittiin päiväunet. Joskus erimielisyyksiä vanhempien välille on tullut silloin, kun lapsi on sairastunut. Vanhemmat ovat olleet eri mieltä siitä, voiko vapaalla oleva vanhempi hoitaa sairasta lasta, vaikka ei ole hänen viikkonsa olla lapsen kanssa.

”Tietysti, jos on riittävämpää tapaamista toisen puolison kanssa, niin siinä voi olla, että tieto ei kulje ja mietitään, onkohan lapsi syönyt tai nukkunut toisen vanhemman luona.”

”Säännöt, rutiinit voivat joskus aiheuttaa skismaa vanhempien välille, esimerkiksi lapsen sairastuessa vanhemmilla voi joskus olla säättöä, voiko vapaapäivällä oleva vanhempi hoitaa lasta, vaikka ei

ole hänen viikkonsa olla lapsen kanssa."

6.2 Lapsi ja vuoroasuminen

Kaikki haastateltavat kertoivat, että lapset puhuvat vuoroasumisesta avoimesti päivähoitossa. Lapset kertovat luontevasti, että on joko isä-viikko tai äiti-viikko. Myös henkilökunnan tulee opettaa lapsille suvaitsevaisuutta ja kertoa, että on olemassa monenlaisia perheitä.

Kukaan haastateltava ei tuonut esiin sitä, että olisi kuullut lapsen puhuvan vuoroasumisesta negatiiviseen sävyyn. Mahdolliset haasteet ilmenevät sen sijaan lapsen käytöksen kautta.

"No se on näkyny enemmän sellasena, et ne kertoo vaa niitä positiivisia asioita, vaikka että on kaks huonetta tai kaks kotia tai kahet lelut. Saa kahet eri lahjat, mut sit ne asiat mitkä vaikka harmittaa, ni ne ei tuu lasten suusta mitenkää, miten myö aikuiset se nähdään."

Työntekijöiden puheissa tuli kuitenkin melko selkeästi esiin, että vuoroasumiseen liittyy myös negatiivia asioita, nimenomaan lapsen kannalta. Lasten puheissa vuoroasuminen näyttäytyi positiivisena asiana. Konkreettisia asioita, joita lapset olivat puhuneet, olivat esimerkiksi se, että heillä on kaksi huonetta ja kahdet lelut. Varsinkin alkuvaiheessa vuoroasuminen voi tuntua lapsesta jännittävältä.

Kolme haastateltavaa kertoi, että he pystyvät lapsen käyttäytymisen perusteella arvioida kumman vanhemman luona lapsi on. Vanhemmilla voi olla keskenään esimerkiksi erilaiset säännöt. Lapsen käytös voi olla erilaista myös sen takia, että toisessa kodissa näytetään enemmän ja vapaammin tunteita kuin toisessa. Haasteet lapsen käytöksessä voivat esiintyä enemmän toisen vanhemman viikolla. Silloin on tärkeää, että asiasta puhutaan avoimesti kummankin vanhemman kanssa, ettei toinen vanhempi koe olevansa ulkopuolinen.

"Usein arki on erilaista vanhempien luona. Kyllä sen tietyllä tavalla huomaa kumman viikko on menossa. "

”Joskus on ollut lapsia, joiden käytöstavat ja olemus kertoivat heti, kummalla vanhemmalla ollaan.”

”Siihen olen törmännyt, että toisen vanhemman luona ollessaan näytetään enemmän tunteita, kuin toisen. Silloin haasteet keskittyy tietyille viikoille. Siinä työntekijän pitää muistaa jutella myös sen toisen vanhemman kanssa. Tarkkana saa olla noissa tilanteissa. ”

Vaihtopäivien vaikutus lapsen käyttäytymiseen tuli selkeästi ilmi kahden työntekijän haastattelussa. Vaihtopäivinä lapset olivat olleet tavallista itkuisempia ja herkempiä. Levottomuus lapsen käyttäytymisessä oli joissain tilanteissa näkynyt jo paria päivää ennen vaihtoa. Työntekijät uskoivat tämän johtuvan suureksi osaksi siitä, että lapsella oli toista vanhempaa kohtaan jo kova ikävä. Lasten myös katsottiin olevan ajoittain väsyneitä kodin vaihtoon

” Et eräskin 5-vuotias poika ni ei ollu niinkää harmissaa siitä, vaan tosi uupunut siihen aina siihen siirtymätilanteisiin ja sitte vaistos kyl sit et jos vaikka se vaihtopäivä oli perjantai ni keskiviikon jälkee selkeesti huomaa sen levottomuuden ja semmosen et tietää et se muutos tulee sieltä tai sitte jos vaik maanantaina toinen vanhempi toi päiväkotii ja toinen haki illalla ni se aamupäivä meni siihen hirveeseen ikävään ja itkuun, kun ei taas viikkoon näe sitä toista vanhempaa.”

” Usein vaihtopäivät ovat semmoisia hermostuneita. On itku herkemässä. Miten nyt lapsi jännittää, kärsivällisyys vähän.. Ja odotettava tunnelma, sen olen huomannut. Se päivä, jolloin vaihto tapahtuu, niin silloin lapsi reagoi. Ei oikeastaan muina päivinä. ”

Yhden työntekijän kohdalla tuli esiin tunne lasten kodittomuudesta. Lapselle on olemassa äidin koti ja isän koti, mutta lapsi ei puhunut ollenkaan omasta kodistaan. Kaksi työntekijää nosti esille ajatuksen siitä, voisiko lapsen sijaan vanhempi olla se, joka vaihtaa kotia. Näin lapsella olisi vain yksi pysyvä koti.

”Joskus tuleekin pohdittua, että olisiko viisaampaa, että vanhemmat asuisivat vuorotellen siellä lapsen kotona.”

6.3 Vuoroasuminen ja varhaiskasvatus

Itse varhaiskasvatustyöhön vuoroasumisen koettiin vaikuttavan vain vähän. Työn kannalta tärkeintä on toimiva ja luottamuksellinen yhteistyö vanhempien kanssa. Kun välit ovat avoimet vanhempien kanssa, varhaiskasvatuksen henkilökunta ymmärtää myös lasta ja lapsen tapaa toimia paremmin.

”En nyt kyl osaa mainita. Kai sitä aina mennään niin tilanteen mukaan et vaikee nimetä mitää. Mut kai se olis ihanne että kaikki olis perheet yhdessä paikassa. Ei ole haasteita tai mitään positiivista-kaan. Mennään niin tilanteen mukaan.”

”Sillon kun asiat on hyvin hoidettu ja hyvin informoitu ja on hyvä yhteistyö molempien vanhempien välillä ja varhaiskasvatuksen välillä on se luottamus ni sillohan se toimii.”

Suurimmaksi eroksi ydinperheeseen verrattuna oli tiedotteiden jakaminen molemmille vanhemmille ja molempien vanhempien osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluihin. Työntekijöiden toiveena on, että keskusteluihin tultaisiin yhdessä ja lapsen asioista keskusteltaisiin avoimesti kummankin vanhemman kanssa. Jos vanhempien välit ovat kovin tulehtuneet, eikä keskustelu yhdessä onnistu, on mahdollista pitää kummankin vanhemman kanssa omat keskustelut. Työntekijöiden täytyy olla tarkkana siinä, että molemmat vanhemmat kokevat tulevansa kohdelluiksi tasavertaisesti.

”Tiedotteet pitää mennä kummallekin vanhemmalle. Jos on jotakin isompaa tapahtunut, niin on tärkeitä, että kumpikin kokee olevansa yhtä tärkeitä kuulla lapsen asiat.”

”Vuoroasuminen ei vaikuta juurikaan varhaiskasvatukseen negatiivisesti. Positiivista on se, että tieto menee perille asti kummallekin vanhemmalle tasapuolisesti ja molemmat käy vasukeskusteluissa, vanhempainilloissa ja joulujuhlissa.”

” Sellaset tilanteet, mis ne vanhemmat ei oo keskenää väleissä ni se on ihan hirveetä, mut siin vaa pitää sit yrittää ja tosi paljon panostaa siihen, et ne molemmat vanhemmat tulee huomoiduiks.”

Haastateltavat eivät kokeneet, että vuoroasuvaa lasta pitäisi käytännön työssä huomioida muita lapsia enemmän. Ainoastaan niinä päivinä, kun lapsi vaihtaa kodista toiseen hän voi tarvita hieman enemmän tukea.

”En ole kokenut, että heitä pitäisi enemmän huomioida. Arki on lapselle täällä samanlaista ja periaatteessa työntekijä ei välttämättä edes tiedä, että kumman vanhemman luona lapsi on. Silläkin voi olla merkitystä, kumpi vanhempi tuo aamulla lasta. Ei sillä ole merkitystä. ”

Käytännön työn kannalta, kasvattajien on hyvä tietää kumman vanhemman luona lapsi milloinkin on ja milloin vaihto toiseen kotiin tapahtuu. Lapsen hoitoajat voivat vaihdella sen mukaan kumman vanhemman lapsi asuu.

”Jos vaikka kaatuu tai sairastuu kesken päivän, niin se, että kummalle soitetaan, niin siinä olen yrittänyt täsmentää sitä, että kumman huoltajan viikko on sillä hetkellä, niin sille soitetaan.”

” Olen itse rajannut sen siihen, että päivittäiset asiat hoidetaan sen vanhemman kanssa, joka huolehtii lapsesta sinä päivänä.”

Joissain tapauksissa lapsella voi olla kaksi hoitopaikkaa, mutta se on harvinaista. Tällaisessa tilanteessa lapsi tarvitsee tavallista enemmän tukea esimerkiksi ryhmäytymisessä.

Varhaiskasvatuksen työntekijät eivät kokeneet, että varhaiskasvatusta olisi tarpeen kehittää, jotta se voisi huomioida vuoroasuvat lapset paremmin. Lasten arki päiväkodissa on samanlaista kuin muillakin lapsilla ja vuoroasuminen on asumismuoto muiden joukossa.

Huomiota tulisi kiinnittää avoimeen keskusteluun lasten kanssa siitä, että perheet voivat olla erilaisia ja siten kannustaa lapsia suvaitsevaisuuteen. Haastateltavat kertoivat, että erilaisista perhemuodoista keskustellaan päiväkodissa, kun lapset ottavat asian puheeksi.

”Yleisesti suvaitsevaisuutta keskustelussa, että perheitä on erilaisia. Vuoroasuminen on yksi perhemuoto. On muitakin. Sen ääneen sanominen muille lapsille, että jokaisella on erilaisia koteja olemassa ja erilaisia asumismuotoja. Suvaitsevaisuutta. ”

” En mie nyt ainakaan osaa sanoa, että mitä vois sitten kehittää. En osaa sanoa mitään.”

”Usein, kun keskustellaan, että minkälainen koti sinulla on, niin silloinhan se tulee esiin. Äitin luona mulla on semmonen ja isin luona semmonen tai äidin luona mulla on kerrossänky ja isin luona ei ole. Siinä kohdassa käydään niitä lapsen kanssa ja muiden lasten kanssa läpi. ”

7 Yhteenveto ja pohdinta

Vuoroasuminen on vielä verrattain uusi asumismuoto ja herättää ihmisissä erilaisia ajatuksia ja mielipiteitä. Osa pitää vuoroasumista loistavana asumisratkaisuna tasa-arvoisen vanhemmuuden vuoksi, kun taas jotkut miettivät vuoroasumisen haittoja lapselle. Aihe oli meille vieras ja pääsimme aloittamaan opinnäytetyötä niin sanotusti tyhjältä pöydältä ilman suurempia ennakko-oletuksia.

Aihetta tutkiessamme huomasimme suuren riskin, ettei haastatteluista nousisi esiin juuri mitään vuoroasumisen vaikutuksia varhaiskasvatustyöhön eli opinnäytetyömme tulokset jäisivät suppeiksi. Haastatteluja tehdessä huomasimme, ettei vuoroasuminen vaikuta varhaiskasvatustyöhön ainakaan niin paljon, mitä olimme itse ensin ajatelleet. Haastatteluissa ilmeni myös jonkin verran asioita, jotka koskettavat kaikkia eroperheitä, ei ainoastaan niitä, joissa lapsi viettää yhtä paljon aikaa kahdessa kodissa.

Opinnäytetyön teoriaosuutta ja haastatteluja tehdessä nousi vahvasti esille toimiva yhteistyö lapsen, vanhempien sekä varhaiskasvatuksen välillä. Jo pelkästään vanhempien välinen vuorovaikutus ja se, millaisissa väleissä ero on tapahtunut ja kuinka vanhempien välinen yhteistyö jatkuu eron jälkeen, vaikuttaa pitkälti onnistuneeseen vuoroasumiseen. Samat onnistumisen edellytykset löytyvät myös Hukan 2015 ilmestyneessä sosiaalityön pro gradu tutkielmassa. Siinä tärkeimpinä asioina onnistuneen vuoroasumisen kannalta on mainittu vanhempien välinen hyvä vuorovaikutus, joustavuus ja yhteistyökyky. (Hukka 2015.)

Onnistunut ja toimiva vuoroasuminen taas heijastuu lapsen käytökseen ja toimintaan varhaiskasvatuksessa. Lapset itse tuovat vuoroasumista esiin enemmän positiivisesti, esimerkiksi kehuskelemalla. Mahdolliset vuoroasumisen aiheuttamat haasteet puolestaan tulevat haastateltavien mukaan esiin lapsen käytöksessä. Haastattelujen perusteella, lapsi saattaa esimerkiksi olla poikkeuksellisen levoton ja itkuinen niinä päivinä, kun hän muuttaa kodista toiseen.

Lapsen vuoroasumisesta sovittaessa, on aina otettava huomioon lapsen ja perheen yksilölliset piirteet ja tarpeet. Tämä on tullut esille myös Lastensuojelun Kes-

kusliiton vuonna 2017 antamassa lausunnossa, jossa korostetaan sitä, että asu-
misratkaisujen tulee aina perustua lapsen tarpeisiin ja perusteena ratkaisulle tu-
lee ottaa aina huomioon lapsen näkökulma (Mannerheimin lastensuojeluliitto).

Haastattelujen pohjalta jäi kuva, että itse varhaiskasvatustyöhön vuoroasuminen
ei tuntunut vaikuttavan, vaan suurin vaikutus vuoroasumisella ja etenkin eronnei-
den vanhempien väleillä oli kasvatusyhteistyön toimivuuteen. Haastatteluista sel-
visi myös, ettei vuoroasuvia lapsia huomioida muita lapsia erilaisemmin varhais-
kasvatuksessa. Ainoa konkreettinen asia oli tiedotteiden jakaminen molemmille
vanhemmille sekä varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun pitäminen vanhem-
pien toiveiden mukaisesti esimerkiksi molemmalle vanhemmalle erikseen tai sit-
ten yhdessä.

Mietteitä meillä herätti yhdessä haastattelussa noussut ajatus, kuinka vuoroasu-
vat lapset ovat niin sanotusti kodittomia. Aina puhutaan äidin kodista tai isän ko-
dista ja onko lapsi äidin luona vai isän luona, niin kokeeko lapsi molemmat kodit
niin kodeikseen, että puhuu itse molemmista kodeista omana kotina vai käyttääkö
lapsikin kodista puhuessaan äidin kotia ja isän kotia.

Kaiken kaikkiaan olemme tyytyväisiä haastattelujen toteutukseen ja niistä saatui-
hin tuloksiin. Meistä toinen suorittaa myös varhaiskasvatuksen opettajan päte-
vyyden, ja opinnäytetyössä ja haastatteluissa nousi tärkeitä asioita, jotka on hyvä
pitää mielessä varhaiskasvatustyötä tehdessä. Onnistunut kasvatusyhteistyö on
tärkeä pohja lapsen varhaiskasvatukselle ja tätä lähdetään itsekkin tavoittele-
maan.

Lähteet

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy.

Apua eroon. Tietoa erosta. https://apuaeroon.fi/tietoa_erosta/. Luettu 20.2.2020

Apua eroon. Tietoa erosta. Eron jälkeen sovittavat asiat. Lapsen asuminen. https://apuaeroon.fi/tietoa_erosta/velvollisuus-ilmoittaa-muutosta/#1603889531162-249b8121-d81a. Luettu 20.2.2020.

Hukka, A. 2015. Kahden kodin lapset. Vanhempien kokemuksia vuoroviikkoasumisen eduista ja haasteista. Tampereen yliopisto, Porin yksikkö. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Sosiaalityön Pro gradu tutkielma. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98338/GRADU-1451908406.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 20.2.2020.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kronqvist, E-L & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt. Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki: WSOY.

Kääriäinen, A., Hämäläinen, J. & Pölkki, P. 2009. Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Hakapaino Oy.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4. 1983/361.

Lastensuojelu.info. Lastensuojelun perusta. Lasten huoltajuus. <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelun-perusta/lasten-huoltajuus/>. Luettu 12.2.2020.

Lämsä, A-L. 2013. Mistä kasvatuskumppanuudesta on kyse? Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018. Ajankohtaista. Lausunto lasten vuoroasumisen vaikutuksista. <https://www.mll.fi/kannanotot-ja-lausunnot/lausunto-lasten-vuoroasumisen-vaikutuksista/>. Luettu 1.10.2020.

Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, S. & Hannukkala, M. 2015. Lapsen mieli. Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy.

Mielenterveystalo. Perhe ja vanhemmuus. Vanhemmuuteen vaikuttavat tekijät. https://www.mielenterveystalo.fi/lapset/vanhemmille/perhe_ja_vanhemmuus/vanhempien_merkitys/Pages/vanhemmuuteen_vaikuttavat_tekijat.aspx. Luettu 3.9.2020.

Mielenterveystalo. Omahoito. Eron omahoito. Lapsi ja ero. https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/itsehoito/eron_omahoito/Pages/osio3.aspx. Luettu 3.9.2020.

Mäkijärvi, L. 2014. Kahden kodin lapset. Miten tuen lasta vanhempien erossa. Jyväskylä: Docendo Oy.

Määttä, P. & Rantala, A. 2016. Tavallisen erityinen lapsi. Onnistuneen yhteistyön arvoituksia ratkomassa. Juva: Bookwell Oy.

Niemelä, S. & Kääriäinen, A. 2015. Suomen kasvatusta ja perheneuvontaliitto ry. Helsinki: Libris Oy.

Nysten, T. 2015. Parisuhteen juridiikka. Viro: Meedia Zone.tekem.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Vastuualueet. Varhaiskasvatus. Oikeus varhaiskasvatukseen. <https://minedu.fi/-/lapsen-oikeus-kokoaikaiseen-varhaiskasvatukseen-palautuu>. Luettu 20.8.2020.

Opetushallitus. 2020. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>. Luettu 14.11.2020.

Pruuki, H. & Sinkkonen, J. 2017. Lapsi ja ero. Eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja.

Pulliainen, T. 2017. Vuoroasuminen. Vanhempien ajatuksia vuoroasumisen valinnasta ja sen sujumisesta. Yhteiskuntatieteiden laitos. Itä-Suomen yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu tutkielma. https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20170222/urn_nbn_fi_uef-20170222.pdf. Luettu 24.2.2020.

Sinkkonen, J. 2020. Onnellinen lapsi. Helsinki: WSOY.

Sosiaalivakuutus 2018. Tutkittua tietoa. Etuusjärjestelmä ei tunnista lasten vuoroasumista. <https://sosiaalivakuutus.fi/etusjarjestelma-ei-tunnista-lasten-vuoroasumista/>. Luettu 1.11.2020.

Suomen mielenterveys ry. Mielenterveys. Ihmissuhteet. Vuorovaikutustaitoja voi oppia. <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/vuorovaikutustaitoja-voi-oppia> Luettu 14.11.2020

Valtioneuvosto 2019. Kuntainfo. Lapsenhuoltolain muutokset. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/kuntainfo-lapsenhuoltolain-muutokset-voimaan-1-12-2019>. Luettu 20.8.2020.

Varhaiskasvatuslaki 580/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. Luettu 1.3.2020.

Väestöliitto 2020a. Vanhemmuus. Tietoa vanhemmille. Pienten lasten vanhemmat. Lapset ja ero. https://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapset_ja_ero/suojaavat_tekijat/. Luettu 10.2.2020.

Väestöliitto 2020b. Vanhemmuus. Tietoa vanhemmille. Pienten lasten vanhemmille. Lapset ja ero. https://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapset_ja_ero/stressitekijat/. Luettu 10.2.2020.

Väestöliitto 2020c. Vanhemmuus. Tietoa vanhemmille. Pienten lasten vanhemmat. Lapset ja ero. https://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapset_ja_ero/vastauksia-eroon-liittyviin-kysy/milloin-lapsille-voi-esitella-uu/. Luettu 10.2.2020.

Liite 1 Suostumuslomake

Sosiaali- ja terveysala

Suostumus haastatteluun

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lasten vuoroasumisesta

Sosionomiopiskelijat Suvi Pirskanen ja Jenni Telkkä

Olen saanut riittävästi tietoa kyseisestä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset. Tiedän, että minulla on mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni missä tahansa vaiheessa.

Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Lisäksi annan suostumukseni henkilötietojeni keräämiseen opinnäytetyöhön laadinnassa syntyvään tutkimusrekisteriin. Minua on informoitu henkilötietojen käsittelystä tutkimuksen yhteydessä.

Aika ja paikka

Varhaiskasvatuksen työntekijä

Opiskelija/opiskelijat

Liite 2 Teemahaastattelu

Vuoroasuminen yleisesti

Oletko työskennellyt tai työskenteletkö parhaillaan vuoroasuvan lapsen kanssa?

Onko lasten vuoroasuminen mielestäsi yleistynyt lähivuosina?

Vanhemmat ja vuoroasuminen

Millaisia positiivisia vaikutuksia vuoroasumisella mielestäsi on vanhemmille?

Millaisia haasteita vuoroasuminen aiheuttaa mielestäsi vanhemmille?

Lapsi ja vuoroasuminen

Ovatko lapset itse kertoneet vuoroasumisestaan? Mitä?

Oletteko huomanneet millaisia vaikutuksia vuoroasumisella on lapseen?

Varhaiskasvatus ja vuoroasuminen

Vaikuttaako vuoroasuminen varhaiskasvatustyöhön?

Millä tavalla se huomioidaan lapsen arjessa varhaiskasvatuksessa?

Millaisia positiivisia vaikutuksia vuoroasumisella mielestäsi on yhteistyöhön?

Millaisia haasteita vuoroasuminen mielestäsi aiheuttaa yhteistyöhön?

Pystytäänkö varhaiskasvatuksessa mielestäsi huomioimaan vuoroasuvat lapset tarpeeksi hyvin vai onko siihen erityistä tarvetta?

Miten kehittää, ideoita?